

نشست‌های برگزار شده در دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی

عنوان نشست: گسترش و تعمیق هویت ملی جوانان با بن‌مایه‌های شاهنامه

شناسنامه نشست	
واحد برگزار کننده نشست:	دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی
مسئول نشست:	دکتر رضا ناظمیان (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
تاریخ برگزاری نشست:	۱۳۹۷
اعضای هیئت علمی:	دکتر میر جلال‌الدین کزازی، دکتر حسن‌زاده نیری (اعضای هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی)
نمایندگان دستگاه‌های اجرایی مرتبط:	دکتر غلامرضا ذکیانی (معاون فرهنگی سابق دانشگاه علامه طباطبائی)
مسئله محوری نشست:	با توجه به ضرورت شناخت شاهنامه که بخشی از هویت ملی ایرانیان است و در عصر پیش‌رو جوانان کشور که دچار گسست هویتی ناشی از تهاجم فرهنگی و غرب‌زدگی شدند گسترش و تعمیق هویت ملی جوانان با بن‌مایه شاهنامه باعث تقویت روحیه شجاعت، خردورزی، دلاوری و مهم‌تر از همه حفظ و صیانت از کیان ایران اسلامی در بین جوانان می‌شود؛ و بر دانشکده‌های ادبیات سراسر کشور فرض است با رویکرد با ادبیات کهن فارسی مسئله هویت ملی جوانان را در دستور کار خود قرار دهند.
سازمان‌های هدف:	شهرداری تهران

چکیده مباحث طرح شده:

روزگاری است پر آشوب و فریاد، همه آسیب‌سرنده، گویی درنگ و ژرف‌نگری رفتاری ناپسند است. جهان از خود بیگانه گشته و نیرنگ‌بازان در شهرهای بزرگ جهان می‌نشینند برای کل دنیا برنامه‌ریزی می‌کنند که چه بپوشند و چه بگویند تا مورد پسند روز (مد) قرار گیرند، پدیده‌ای که هر روز جوانان ما با آن دست به گریبان‌اند. در چنین روزگاری که دم به دم ارزش‌ها دگرگون می‌شوند و فرو می‌ریزند، بیشترین نیاز جوانان ایرانی در این روزگار، ایرانی ماندن است. ایرانیان از دیر باز هویت خود را بزرگ می‌شمردند. از این رو در هزاره‌های زندگانی، ما با آن همه نشیب و فراز و رخداد‌های گوناگون ناساز توانسته‌ایم ایرانی بمانیم این هنر بزرگ و بی‌مانند مخصوص ایرانیان است ما از تازش، نازش و از ویرانی آبادانی ساختیم ما این فرهنگ را بارها از پریشانی و آشفته‌گی رهانیدیم. از همین رو باکمان از ویرانی نیست. در عصر حاضر که آماج تهاجم فرهنگی جدید قرار گرفتیم، به جای برج و بارو جنگ و شمشیر از اسلحه فرهنگ و اندیشه و هویت ایرانی خود یاری می‌جوییم و به یاری ادب کهن فارسی (که بهترین گنجینه آن شاهنامه است) هویت ایرانی را باز تولید می‌کنیم. در حال حاضر هویت ملی در بین جوانان کم‌رنگ شده است. شاهنامه بهترین گنجینه برای معرفی و باز تولید هویت ملی ایرانیان است. فردوسی در اعتلای زبان و ادبیات فارسی نقش بی‌بدیل دارد و به همین اساس شاهنامه به عنوان نماد باشکوه هویت ایرانی، نقش عامل وحدت‌آفرین را ایفا کرده و به تمامی اقوام به صورت یکسان پرداخته است. شاهنامه کتابی است پاسدار کلمات درست و زیبایی زبان فارسی که آن‌ها را با امانت‌داری به دست نسل‌های بعدی سپرده است. زبان فارسی به عنوان پرچم هویت ملی و نیز شاهنامه شاخصه فرهنگی یک ملت است که باید آن را پاس داشت. شاهنامه فردوسی پر از مفاهیم و مضامین صلح و دوستی است شاهنامه گنجینه‌ای از پندها و اندرزهایی است که می‌تواند به کمک آن فرهنگ فرد و جامعه را اصلاح کرد. فردوسی نماد وجدان عمومی جامعه است که در آن ملیت و مذهب به یکدیگر می‌رسند. اگر جامعه‌ای از بی‌اخلاقی رنج می‌برد و در آن دور شدن از ادب و خردورزی به عنوان یک آسیب اجتماعی مطرح است، باید اندیشه‌های فردوسی را ترویج داد. فردوسی خرد و خردمند را

می‌ستاید. فردوسی چستی انسان را در شاهنامه بررسی می‌کند. در اندیشه فردوسی تعصب قومی در شناخت هویت و کیستی ایرانیان جایگاهی ندارد. براین اساس در شاهنامه مباحثی وجود دارد که ریشه در هویت ملی ایرانی دارد، این عوامل و مؤلفه‌ها می‌تواند زمینه رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی را هموار سازد. مهم‌ترین ویژگی‌های هویت ایرانی در شاهنامه عبارت‌اند از: ایران‌دوستی، ایران‌شناسی، وحدت و یکپارچگی کشور، جوانمردی، پهلوانی، دادگری، عدالت، مشورت و رایزنی با دانایان و سخنوری و تلاش و کوشش توجه به تاریخ و تجربه‌اندوزی. تمامی مؤلفه‌های هویت ملی از دین و زبان، تاریخ و اساطیر در شاهنامه وجود دارد. شاهنامه منبعی بسیار غنی از میراث مشترک ایرانیان است که در آن می‌توان استمرار هویت ایرانی را یافت و به جوانان نشان داد.

توضیح دقیق اهداف نشست همراه با ذکر چالش‌ها و مشکلات پیش‌رو و خلاصه دیدگاه‌های مطرح در این باره:

۱. دغدغه کم‌رنگ‌شدن هویت ملی جوانان
 ۲. کم‌توجهی جوانان با ادبیات فارسی
- با توجه به گسست هویتی جوانان، لازم است که دانشکده‌های ادبیات سراسر کشور است بین جوانان و ادبیات فارسی پیوند محکم برقرار نمایند. در نشست «گسترش و تعمیق هویت ملی جوانان با بن‌مایه‌های شاهنامه» که در دانشکده ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی این دانشگاه برگزار شد موارد ذیل بیان گردید:
۱. هویت ایرانی یعنی جغرافیا ایرانی تاریخ ایرانی، فرهنگ ایرانی یعنی ادب کهن فارسی جوانان ایرانی برای آن که نسبت به هویت ملی خود آگاهی یابند، باید «تاریخ گذشته کشور» را بدانند تا اینکه دلایل وقوع حوادث برای آن‌ها روشن شود شاهنامه حاوی تاریخ ایران باستان است.
 ۲. شاهنامه تنها شاهکار ادبی نیست دفتر خرد و دانایی و دانش‌ورزی است.
 ۳. شاهنامه، نامه فرهنگ و منش ایرانی است.
 ۴. زمانی که ایرانیان شهرآیین بودند و در خانه زندگی می‌کردند، تورانیان صحرائشین بودند.

۱۱۰ توصیه‌های سیاستی دانشگاه علامه طباطبائی به ...

۵. سرگذشت تیر و تبار ایرانی در شاهنامه آمده است.
۶. فردوسی پایه زبان فارسی و هویت ایرانی را با شاهنامه ریخت.
۷. اگر فردوسی و شاهنامه نمی‌بود، امروز کشوری به نام ایران در جغرافیا جهانی وجود نداشت.
۸. عناصر بنیانی تشکیل‌دهنده هویت ملی در شاهنامه به‌خوبی بیان شده و فردوسی پدر ایران لقب گرفته است. شاهنامه، نامه هزاره‌های فرهنگ و هنر ایرانی است. فردوسی مفاخر قومی و توصیف تمدن باستانی ایران را زنده کرد و توانست حس دفاع از کشور را در ایرانیان زنده کند.
۹. با توجه به عصر تهاجم فرهنگی بیگانگان، شاهنامه یک عنصر مؤثر و کارآمد است که می‌توان با استفاده بهینه از آن به دشمن پیروز شد.
۱۰. ترویج افکار بلند فرهنگی تاریخی و حماسی شاهنامه فرصت خوبی است تا جوانان را با رسوم و سنت‌های ایرانی که در سرلوحه آن حفظ سرزمین مادری است آشنا نمود.
۱۱. حفظ همدلی و وحدت اقوام ایرانی و گویش‌های مختلف جغرافیایی با شاهنامه مؤثر می‌باشد.
۱۲. شاهنامه ظرفیت مناسبی برای تولیدات فرهنگی است.
۱۳. قهرمان‌پروری ملی و دشمن‌ستیزی از شاخصه‌های شاهنامه است که باعث امیدواری پرستش حق، راستی و خردورزی در بین جوانان می‌شود.
۱۴. تأثیر شاهنامه در روح و فکر ایرانی قبل از هر چیز از لحاظ وطن‌دوستی و سلحشوری است به نحوی که هیچ ایرانی با خواندن ابیاتی از شاهنامه نمی‌تواند از احساسات و تأثرات وطن‌دوستانه برکنار بماند.
۱۵. فردوسی چستی انسان را در شاهنامه بررسی می‌کند براین اساس در شاهنامه مباحثی وجود دارد که ریشه در هویت ملی ایرانی این عوامل و مؤلفه‌ها می‌تواند زمینه رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی کشور را هموار سازد.

توصیه‌های سیاستی:

۱. برگزاری منظم برنامه‌های مشاعره با موضوع شاهنامه در مدارس دانشگاه‌ها و برنامه تلویزیونی
۲. طراحی برنامه‌های حفظ شاهنامه، حافظ و سعدی در نهادهای آموزشی و صدا و سیما کشور
۳. برگزاری برنامه‌های شاهنامه شناسی و حافظ‌شناسی در راینی‌های فرهنگی ایران در کشورهای مختلف
۴. برنامه‌ریزی و اجرای بهینه همایش‌های علمی در مناطقی که خواستگاه شاهنامه است مانند خراسان، سیستان و بلوچستان و نیز مازندران که هفت‌خان رستم در آن منطقه به وقوع پیوست.
۵. مطرح کردن شخصیت‌های مثبت شاهنامه و الگو ساختن آنان بین جوانان که مورد علاقه اکثر ایرانیان است مانند رستم، سهراب، آرش، فریدون، جمشید و ...
۶. برنامه‌ریزی در محیط‌هایی مانند مناطق کردزبان برای ایجاد رابطه مثبت بین هویت ملی ایران و هویت قومی این مناطق از طریق اجرای برنامه‌های شاهنامه‌خوانی نقالی و پرده‌خوانی با هدف گسترش فرهنگ و هویت ملی ایرانی.
۷. تربیت نیروهای جوان و اعزام آن‌ها به شهرستان‌ها برای نقالی خوانی و اجرای تئاتر خیابانی
۸. برگزاری مسابقات شاهنامه‌خوانی در سطح ملی و پوشش تلویزیونی آن
۹. فیلم‌نامه و سناریونویسی با برداشت آزاد از داستان‌های شاهنامه
۱۰. اعلام هفته شاهنامه و فردوسی در تقویم رسمی کشور و جشن سراسری در مدارس کشور
۱۱. انعکاس داستان‌های شاهنامه در کتب درسی
۱۲. ساخت انیمیشن از شخصیت‌های شاهنامه برای کودکان و نوجوانان
۱۳. ساخت سریال‌های تلویزیونی بر اساس داستان‌هایی شاهنامه و پخش آن بجای سریال‌های چینی و کره‌ای

۱۱۲ توصیه‌های سیاستی دانشگاه علامه طباطبائی به ...

۱۴. ساخت فیلم‌های سینمایی با موضوع اخلاق شاهنامه‌ای مانند جوانمردی، پهلوانی دوری از هوی و هوس و عدم‌پایداری جهان
۱۵. برگزاری نشست‌های علمی متعدد با موضوع شاهنامه و فردوسی و استفاده از فردوسی شناسان بزرگ به‌خصوص استاد بی‌همتا و فردوسی شناس بی‌نظیر دانشگاه علامه طباطبائی آقای دکتر کزازی
۱۶. برجسته کردن صفاتی که نشانگر هویت ملی و اخلاقی ایرانیان است مانند خردورزی، دوستی هم‌نوعان
۱۷. شاهنامه آینه تمام‌نمایی است که هویت ایرانی در آن انعکاس یافته در نتیجه الگو مناسبی برای رفع پاره‌ای از مشکلات اجتماعی می‌تواند باشد.
۱۸. باید همه سازوکارهای تربیتی به‌ویژه در آموزش و پرورش به احیاء و بررسی و شناساندن شخصیت فردوسی برای نوجوانان به کار گرفته شود.
۱۹. شاهنامه به‌عنوان درس میان‌رشته‌ای در دانشکده‌های مختلف تدریس شود.